

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

ס.

עין משפט
נר מצוה

פד א מיי פ"ב מהל
מ"א הלכה י סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
קמח טו"ש י"ד סי'
ב מיי פ"ח מהל טומאת
אבלין הל' יו:
ג מיי שם הל' ב סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
קמח טו"ש י"ד סי'
ד מיי שם הל' ג סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ה מיי שם הל' ד סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ו מיי שם הל' ה סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ז מיי שם הל' ו סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ח מיי שם הל' ז סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ט מיי שם הל' ח סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
י מיי שם הל' ט סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'

לפרש אלא ודאי אסר הכל כדפרישית והלכתא כוותיה והקשה הר"ר משה מקו"י על זה הפסק דכל זה אינו אלא מכח הפירוש שפירש שאין הגישתא מגעת עד שולי החצית והקשה דלישנא דכולי חמרא אגישתא^(א) (גרירא) לא משמע הכי דהא לא היה נעשה כי אם להריק את החצית דרך שם צלל נקיבה וגם ר"ש פירש לקמן שהגישתא היתה מגעת עד שולי החצית ומה שהקשה ר"ת דצכמה דוכתי פסקינן כיחוד לגבי רציש היינו כשפסק^(ב) בהדיא כוותיה^(ג) אבל הכא דלמא צרייתא לא שמיע ליה לרב פפא ולמלא אי שמיע ליה לרבנן פליגי עליה הוה הדר ציה לכן נראה לו דאין הלכה כרב פפא מטעם דקס ליה כיחידא וגם ר"ח פסק ק"ו וא"ת לפי מה שפירש ר"ע שהגישתא היתה מגעת עד שולי החצית למה לא היה רב פפא רוזה לאסור^(ד) ויחיא ללישנא דכל להדי צרוא אסור אע"פ שסופו ללאת גם שם לא היה רוזה לאסור כי אם מה שעלה בחלל הקנה אבל ללישנא דעד צרוא אסור משום שסופו ללאת למה לא היה אסור שם יש לומר דעד צרוא סופו ללאת יומר בקל דכשיסיר עובד כוכבים ידו מעל הנקב יאל היין מאליו אבל צבת גישתא כיון ששם העובד כוכבים ידו מנעו מללאת אם לא ימנעו בקנה פעם שניה וצ"ל דצין רב פפא ורצה ללא אסרי בהנאה השאר מטעם תערובת סברי כרשב"ג דלמר ימנר חוץ מדמי יין נסך שבו והיא דקדמא צמינקת

ואידך שרי ואיכא דאמרי אמר רב פפא^(ה) אעד הברוא חמרא אסיר ואידך שרי אמר רב יימר כתנאי^(ו) חבית שנקבה בין מפיה בין משוליה ובין מצידיה ונגע בו טבול יום בטמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה בטמאה^(ז) מצידיה טהורה מכאן ומכאן אמר רב פפא ועובד כוכבים אדנא וישראל אכובא חמרא אסיר מ"מ כי קאתי מכה עובד כוכבים קאתי ישראל אדנא ועובד כוכבים אכובא חמרא שרי ואי מצדד צדודי אסיר אמר רב פפא האי עובד כוכבים דדרי זיקא וקאזיל ישראל אחוריה מליא שרי דלא מוקרקש חסירא אסיר דלמא מוקרקש יכובא מליא אסיר דלמא נגע חסירא שרי דלא נגע רב אשי אמר זיקא בין מליא ובין חסירא שרי מ"מ אין דרך ניסוך בכך מעצרא זיירא רב פפי שרי רב אשי ואיתימא רב שימי בר אשי אסר בכחו וכולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי בכחו אכויא איכא כי פליגי בכחו הוה עובדא בכח כחו ויאסר רב יעקב מנהר פקוד ההוא חביתא דאיפקה

א) (טבול יום פ"ב מ"א) וצמשה איתאמן האלדים מכאן ומכאן טבול ודך הש"ס לשנות קמ"א, א) ונעיל גט, א) ז"ל גרין, א) ז"ל הנקב, ר"מ, א) (שבת דף ג"ג.)

גליון הש"ס

תוס' ד"ה (ברך הקודם) אמר רב פפא אבל הבא דלמא ברייתא לא שמיע ליה. כדל"ה בשבת דף ט"ז ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רב פפא דעד: (ב) רש"י ד"ה ואידך וכו' לא חזיר הוא ללאת כל שאר היין: (ג) ד"ה דעד הבחא וכו' חזיר ואסור ואידך שרי אף בשתייה הס"ד: (ד) ד"ה עובד כוכבים אדנא עובד כוכבים אדנא: (ה) מעשה היין מדנא לכובא: וישראל אכובא. ואחוזו צידו: חמרא אסור. בהנאה דהיינו נמי יין שמוגז עובד כוכבים וכוו הוא ואסרנא ליה משום לך לך אמרין כו' א: ואי קא מלמד אדודי. לכוזא: חמרא אסור. משום דמקרקש ליה לחמרא וצכובא מליאה עסקינן דלמא נגע. לישנא אחרינא אפילו חסירא נמי כיון דמקרקש צכוונה הוה ליה כמו צכוונה ואסור בשתייה: זיקא. נוד קסור: וקאסי ישראל אחוריה. וחזי דלא נגע עובד כוכבים צכוונה: כובא חסירא שרי.

דאין קרקוש בכלי פתוח. ואע"ג דכי ליה א"ח צלל קרקוש מעט כיון דלא ניחא ליה צקרקושיה דלמא מישתפך ה"ל כחו שלל צכוונה ומותר אבל זיקא הוה קרקוש ודומה למשכשך והוה נסך: אין דרך ניסוך צדך. אבל צכוונא מליאה איכא למיחש לנגיעה כשהוא נותן ידו על שפתו לא פליג רב אשי ואסור: מעצרא זיירא. גת דאין דורכין אלא כובשין צקורה. זיירא מכבש כמו (שופטים ו) וזר ונת הגוה אסור פ"י הקונט' ואלו הנהגה דה"ל יין שמוגז עובד כוכבים ליה משום לך לך וכדן. היכא דנעביס שחטונו מכחו כגון שעולה על הנסרים שעל התפוח ומכבדים: כולי עלמא לא פליגי דאסור: נה כחו. כגון שנגלגל הגלגל שקורין ווי"ץ והיא מפלת הקורה ובלשון לנו אישפלג"ל:

לעזי רש"י

ווי"ץ [וי"ץ]. בורג המכבש. אישפלג"ל [אישפולג"א]. בורג המכבש (בנרמניה).

מוסף רש"י

זיירא. לשון עולר ב"ח ט"ז.

והעלה דנאסר הכל מפני טפת יין המתערבת אחיה כרבנן כדפריש' לעיל ומה שאסרנו מטעם שסופו ללאת דוקא כשהניח העובד כוכבים ידו על נקב הצרוא או על הצת גישתא שמנע היין ללאת והוה כאלו נגע צכונו כדפרישית אבל נגע צקילות היזאל או אם הישראל מושך יין מן החצית לתוך כלי שיש בו יין נסך למ"ד נזוק אינו חיבור דק"ל הכי מותר כל מה שצחצחית אף בשתייה דמנע הקילות אינו כלום לגבי מה שצפניס וכן מוכיחות ההלכות גבי העברה יין נסך לצד לצד וכן גבי נטל המשפך דלמ"ד נזוק אינו חיבור הכל שרי וצ"ל לרב פפא ללישנא דלא אסר אלא להדי צרוא שיסתמו אותו הנקב ויעשו הצרוא צמקוס אחר דכיון שהקילות הראשון שילא דרך עובי הצרוא אסור א"כ יאסר כל השאר שילא דרך שם מפני שנוגע בדופני הנקב שש פי' חוץ מן היין שצבועי הנקב וא"ת אמאי לא יטמא את המותר י"ל דמשתקה הצא מחמת טבול יום נפסלים ואינם פוסלים תדע דהוה תנן (טבול יום פ"ב מ"ה ע"ג) שמן שלף ע"ג יין ונגע טבול יום צמקתו לא פסל אלא מקום מנגעו ואפילו מאן דפוסל ה"ט מפני ששניהם חיבור זה לזה: עובד כוכבים אדנא וישראל אכובא. ריקנית ואפויש צידו חמרא אסור פ"י הקונט' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגז עובד כוכבים ליה משום לך לך ולפי אותו פירוש שפירש לעיל גבי יין שמוגז דאין אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כאן יותר שיש לתלות שהריקו צכוונת ניסוך ומיהו כחו של עובד כוכבים הוא וצמאי לנצראי גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן צממוך כי דלד לצדו אבל אם סייע לו ישראל הכל מותר ואף בשתייה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור דאמרין לקמן (דף ע"ב): אמר להו רבא להנהי שובכאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולקטיע בהדיכו דלמא משחיתו ושדיתו ליה עליה: וא"י מצדד צדודי אסיר. נראה לרי"ב ז"ר מאיר כאותו^(ח) לשון שפי' הקונט' אפי' צכובא חסירא דכיון דמקרקש ליה צכוונה ה"ל כמו צכוונה ואסור בשתייה ומדמי ליה לנוגע צקנה דמה לי נוגע צקנה או נוגע צשולי הכובא ואורי"י כי יש בני אדם שמיניחם עובד כוכבים לצדו להגזיה העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח תוך הכובא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דבלאו הכי היה מקלח ולא רצה לומר בזה לא אסור ולא הימר אכן יש להחמיר צבני אדם כשמיניח הכובא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול זה אינו יכול דפרק המנעיע (שבת דף ג"ג.): זיקא בין מליא בין חסירא שרי. דאין דרך ניסוך צדך ע"י קרקוש יין בכלי ששעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא צתראה ואכובא לא פליגי ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כתפיו דאיכא למיחש דלמא נגע אבל צמוט או לישא הדלי דרך טבעתו מותר ומכאן יש ללמוד שאם יש כאן גוד של עור רך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך צדך ומכאן התייר ר"ת על צרוא שהיתה רפויה חצית ועל סתימת המגופה שהיתה רפויה ע"פ החצית וצא עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול שלא היו השולים מהדוקים וצא יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קתת היין ללאת ולא כל כך וצא הגגר עובד כוכבים והעמידו בדוקא כנגד הספק צכין עד שסתם^(ט) הספק כל זה התייר מעט שהיה מדמה כל אלו המעשים לגדו של עור רך שאין דרך ניסוך צדך וגם ר"י הורה לסמוך על הימר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לבעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראיה משהיא דלקמן (דף ע"ב): דעם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות לאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מטעם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת דחה אותה ראיה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהדוקות יחד האשכולות ועזורות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסקי היטב היטב: הוה עובדא בכח כחו ואסרה רב יעקב מנהר פקוד. וכן פסק רצירו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל עם העובד כוכבים לגלגל כשמפיל הקורה על הגת של ענבים וצעינן שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו כל אחד לצדו אבל אם די צכח העובד כוכבים ואין די צכח הישראל שמא יש לאסור כמו^(י) זה יכול זה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו ממש אמנם כרשב"ס פ"י שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסק מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שממיר צכח כמו וצבני מעצרי ידון איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו למאן דאסר לא מצינו חילוק צין ג' כחות לז': מעשה

זהם כל שעה טופח להטפיח וראשון ראשון נאסר: מצידיה טהורה. פי' חוץ מן היין שצבועי הנקב וא"ת אמאי לא יטמא את המותר י"ל דמשתקה הצא מחמת טבול יום נפסלים ואינם פוסלים תדע דהוה תנן (טבול יום פ"ב מ"ה ע"ג) שמן שלף ע"ג יין ונגע טבול יום צמקתו לא פסל אלא מקום מנגעו ואפילו מאן דפוסל ה"ט מפני ששניהם חיבור זה לזה: עובד כוכבים אדנא וישראל אכובא. ריקנית ואפויש צידו חמרא אסור פ"י הקונט' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגז עובד כוכבים ליה משום לך לך ולפי אותו פירוש שפירש לעיל גבי יין שמוגז דאין אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כאן יותר שיש לתלות שהריקו צכוונת ניסוך ומיהו כחו של עובד כוכבים הוא וצמאי לנצראי גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן צממוך כי דלד לצדו אבל אם סייע לו ישראל הכל מותר ואף בשתייה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור דאמרין לקמן (דף ע"ב): אמר להו רבא להנהי שובכאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולקטיע בהדיכו דלמא משחיתו ושדיתו ליה עליה: וא"י מצדד צדודי אסיר. נראה לרי"ב ז"ר מאיר כאותו^(ח) לשון שפי' הקונט' אפי' צכובא חסירא דכיון דמקרקש ליה צכוונה ה"ל כמו צכוונה ואסור בשתייה ומדמי ליה לנוגע צקנה דמה לי נוגע צקנה או נוגע צשולי הכובא ואורי"י כי יש בני אדם שמיניחם עובד כוכבים לצדו להגזיה העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח תוך הכובא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דבלאו הכי היה מקלח ולא רצה לומר בזה לא אסור ולא הימר אכן יש להחמיר צבני אדם כשמיניח הכובא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול זה אינו יכול דפרק המנעיע (שבת דף ג"ג.): זיקא בין מליא בין חסירא שרי. דאין דרך ניסוך צדך ע"י קרקוש יין בכלי ששעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא צתראה ואכובא לא פליגי ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כתפיו דאיכא למיחש דלמא נגע אבל צמוט או לישא הדלי דרך טבעתו מותר ומכאן יש ללמוד שאם יש כאן גוד של עור רך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך צדך ומכאן התייר ר"ת על צרוא שהיתה רפויה חצית ועל סתימת המגופה שהיתה רפויה ע"פ החצית וצא עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול שלא היו השולים מהדוקים וצא יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קתת היין ללאת ולא כל כך וצא הגגר עובד כוכבים והעמידו בדוקא כנגד הספק צכין עד שסתם^(ט) הספק כל זה התייר מעט שהיה מדמה כל אלו המעשים לגדו של עור רך שאין דרך ניסוך צדך וגם ר"י הורה לסמוך על הימר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לבעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראיה משהיא דלקמן (דף ע"ב): דעם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות לאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מטעם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת דחה אותה ראיה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהדוקות יחד האשכולות ועזורות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסקי היטב היטב: הוה עובדא בכח כחו ואסרה רב יעקב מנהר פקוד. וכן פסק רצירו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל עם העובד כוכבים לגלגל כשמפיל הקורה על הגת של ענבים וצעינן שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו כל אחד לצדו אבל אם די צכח העובד כוכבים ואין די צכח הישראל שמא יש לאסור כמו^(י) זה יכול זה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו ממש אמנם כרשב"ס פ"י שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסק מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שממיר צכח כמו וצבני מעצרי ידון איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו למאן דאסר לא מצינו חילוק צין ג' כחות לז': מעשה